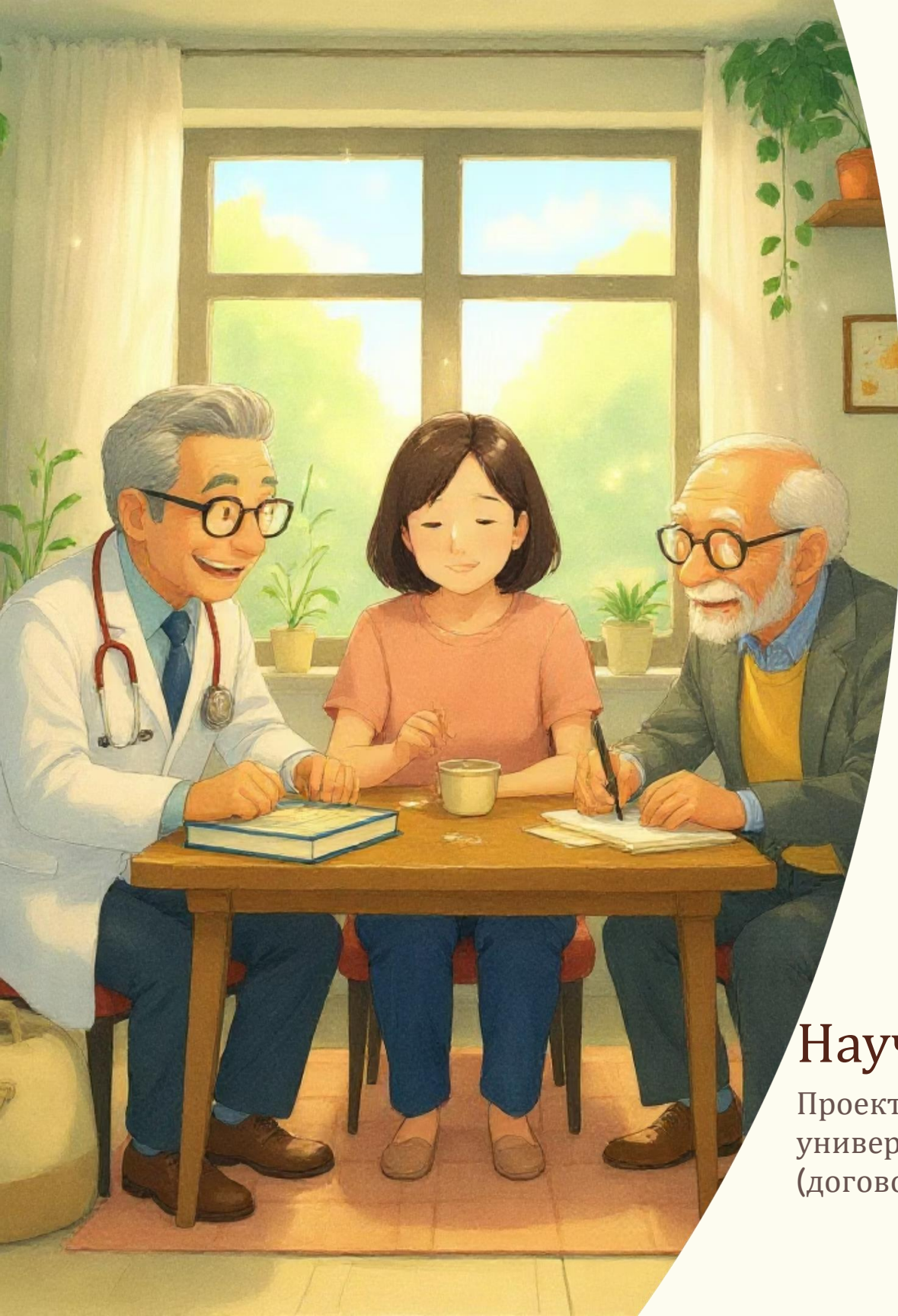

Повишаване информираността за значението на логопедичната терапия при инсулт и афазия

Научен и практически подход

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Фонд „Научни изследвания“ на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ в рамките на тематичния конкурс за научни изследвания (договор № 80-10-169 от 04.06.2025 г.).

Защо логопедичната терапия е важна?

Възстановяване и реинтеграция

Логопедичната терапия възстановява комуникацията и разбирането, изгражда отново увереността и идентичността, намалява депресията и изолацията и подпомага мозъчната реорганизация и невропластичността.

Комплексността на афазията

Афазията не е само езиково, а и когнитивно, социално и емоционално нарушение. Тя променя начина, по който човек мисли, общува и участва в живота, засягайки цялостното му благополучие.

Научна обосновка

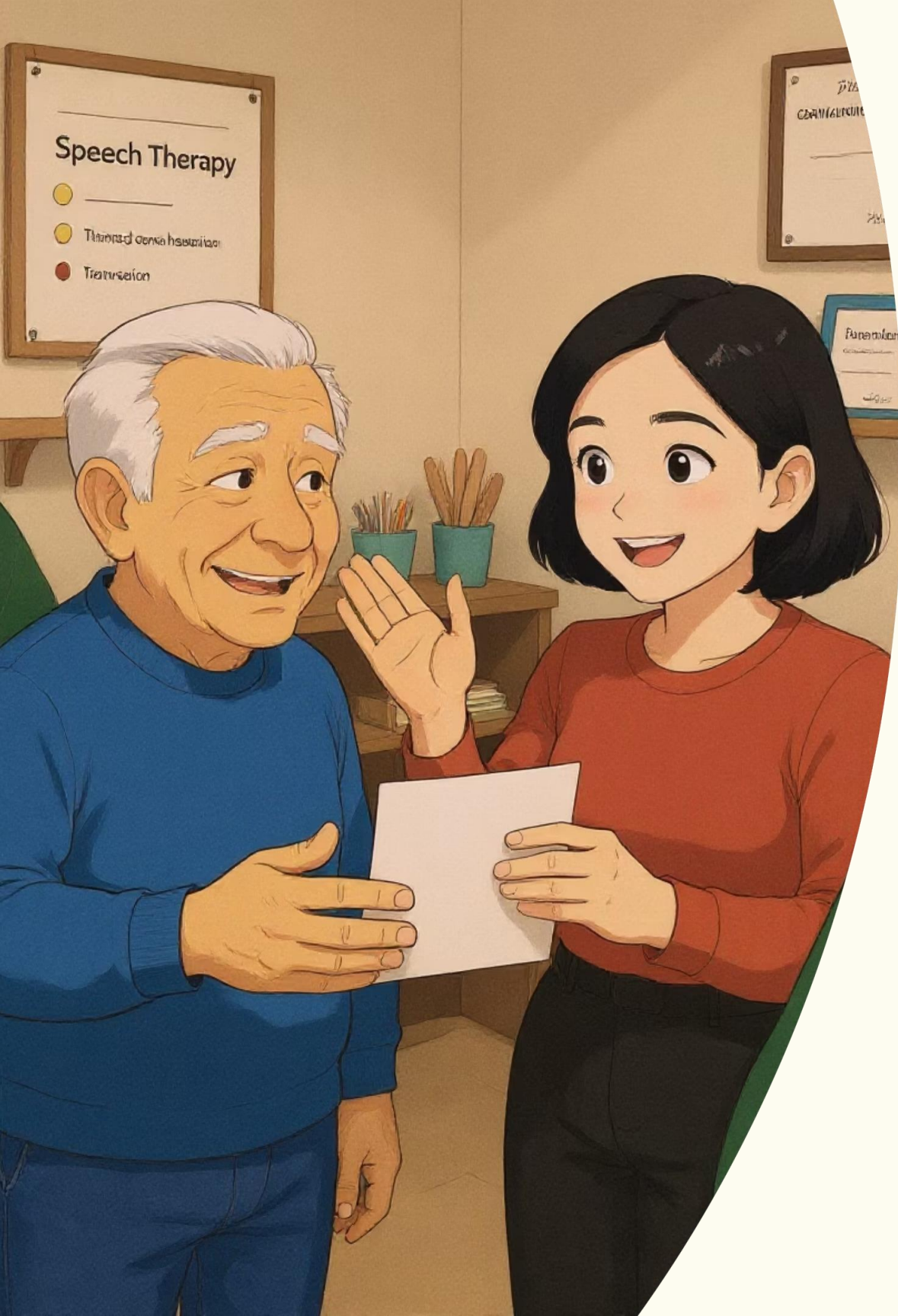
Интензивна терапия: води до значими подобрения дори години след инсулт.

- **Мултимодалност:** Активира и двете мозъчни хемисфери, ускорявайки възстановяването.

Дългосрочни резултати: Груповите и дигиталните подходи подобряват не само езика, но и качеството на живот, като подобрения са възможни години след инцидента.

Логопедичната намеса е не просто терапия – тя е път обратно към гласа, към себе си и към живота.

Какво прави логопедът?

Диагностика

Терапия

Посредничество

Обучение

Подходи в логопедичната терапия при афазия

Дефицитно-ориентирани подходи

Тези подходи са насочени към **възстановяване на специфични езикови механизми**, които са били нарушени след инсулт.

Методи: SFA (Semantic Feature Analysis), PCA (Phonological Component Analysis), Phonomotor Therapy, MIT (Melodic Intonation Therapy), CIAT (Constraint-Induced Aphasia Therapy).

Функционално-ориентирани подходи

Тези подходи се фокусират върху **реалната комуникация и активното участие в обществото**, въпреки езиковите дефицити.

Методи: LPAA (Life Participation Approach to Aphasia), SCA (Supported Conversation for Adults with Aphasia), Total Communication, групова и дигитална терапия.

Комбинираният подход: Ключ към успеха

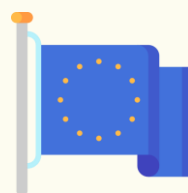

Изследванията показват, че **интензивна, персонализирана и социално ориентирана терапия**, съчетаваща елементи от двата подхода, води до най-висока ефективност. Тя осигурява:

- по-добро възстановяване на речта;
- по-високо качество на живот.

Европейски стандарти: ключ към ефективната терапия

Съвременните европейски насоки подчертават няколко основни принципа за успешна логопедична терапия при афазия, базирани на доказателства и най-добри практики:

Ранно начало

Логопедичната терапия започва възможно най-скоро, още в първите 2 седмици след инсульта, за максимално възстановяване.

Интензивна и структурирана работа

Терапията изисква последователни и интензивни сесии, препоръчително до 5 часа седмично, за да се стимулира невропластичността.

Иновативни технологии

Включване на нови технологии като онлайн терапия и мобилни приложения за по-широк достъп и подкрепа.

Индивидуален подход

Терапията се адаптира към уникалния когнитивен и езиков профил на всеки пациент, осигурявайки най-целенасочената намеса.

Какво показват световните изследвания?

Значим ефект

Терапията значително подобрява експресивната реч, рецептивното разбиране и функционалната комуникация. (Brady et al., 2016)

Ранно и интензивно начало

Най-добри резултати се постигат при ранно започване (до 14 дни след инсульта) и интензивна терапия (до 5 часа седмично). (Brady et al., 2016)

Продължителност vs. Доза

Общата продължителност на терапията (≥ 4 седмици) е по-важна от дневната доза или честотата. (Stahl, 2018; Tetzlaff, 2023)

Включване на партньори

Ангажирането на комуникативни партньори е от съществено значение за подкрепа и насърчаване на комуникацията.

Развитие на афазиологията в България

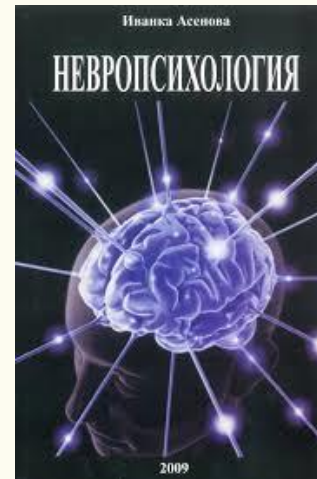
I. Начало (1970–1980 г.)

Основите са поставени от Мавлов, Овчарова и Райчев, интегрирайки невропсихологията с клиничната практика. Появяват се първи дисертации и знаковата монография „Афазии, апраксии и агнозии“ (Овчарова и Райчев, 1980), систематизираща българската школа.

II. Утвърждаване и разширяване (1990–2010 г.)

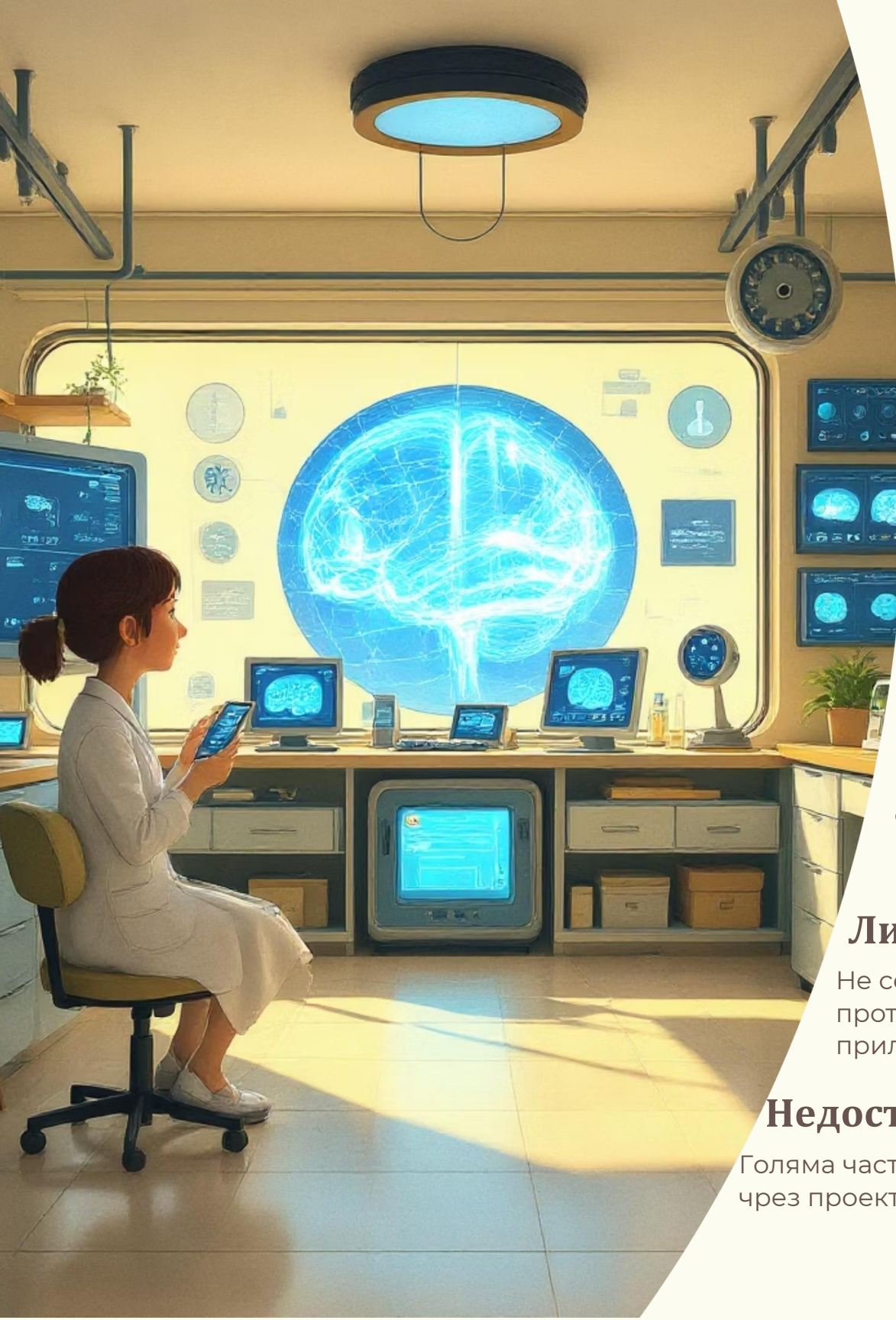
Периодът се характеризира със затвърждаването на невропсихологичната парадигма в логопедията и развитието на интегративен подход, обединяващ езикова, когнитивна и социална терапия. Въведена е и международната рамка ICF в логопедичната диагностика.

III. Съвременен етап (2015–днес)

Акцентът пада върху терапевтични и прогностични изследвания, създаването на нови ресурси и ръководства. Афазиологията се развива като мултидисциплинарна област, обединяваща невропсихология, логопедия, когнитивна наука и обществено здраве.

⚠ Предизвикателства пред логопедичната терапия при афазия в България

Липса на клинична пътека

Логопедичната терапия не е гарантирана от Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), което ограничава достъпа на много пациенти.

Законодателни празнини

В законите и наредбите на Министерството на здравеопазването (МЗ) липсват конкретни текстове за логопедична помощ при възрастни пациенти с афазия.

Ограничен достъп

Недостатъчният брой квалифицирани логопеди, концентрирани основно в големите градове, затруднява достъпа до специализирана помощ.

Липса на национални протоколи

Не се прилагат стандартизирани и съвременни практики и протоколи за телерехабилитация или дигитални приложения за терапия.

Недостатъчна държавна подкрепа

Голяма част от ефективните терапии се предлагат само в частни центрове или чрез проекти, което изисква значителни лични разходи.

Логопедичната терапия – път към глас, участие и достойнство

В Европа

Логопедичната терапия е призната като основен компонент в рехабилитацията след инсулт и афазия. Прилага се интензивно (20–50 часа), мултидисциплинарно и базирано на доказателства, с фокус върху участието и качеството на живот (ICF модел).

В България

Липсват клинична пътека, национални стандарти и равен достъп, въпреки наличието на специалисти и развита академична база.

Ролята на логопеда

Логопедът не само възстановява речта, но и човешката връзка, самочувствието и идентичността. Терапията е не просто лечение, а реинтеграция в живота.

Благодарим за вниманието!

